

УДК 811.112.2'42:34

DOI:<https://doi.org/10.31861/gph2023.846.111-121>

FEATURES OF TRANSLATION OF ENGLISH LANGUAGE TERMS IN THE FIELD OF UROLOGY

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ У ГАЛУЗІ УРОЛОГІЇ

Людмила ТОМНЮК

доцент кафедри германської філології та перекладу
факультет іноземних мов

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
l.tomniuk@chnu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7971-780X>

Іляна ПОЛІЩУК

магістр кафедри германської філології та перекладу
факультет іноземних мов

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
polishchuk.iliana@chnu.edu.ua, <https://orcid.org/0009-0004-4853-9950>

The article is devoted to medical translation, namely the difficulties of translating modern English terms in the field of urology. This is an area of medical science that has seen significant scientific and technological progress in recent decades. The number of new words, names and complex terms appearing in this field is growing exponentially. From a translation point of view, this field is quite complex, and the translation of its terminology is extremely important.

The article describes the lexical, semantic and structural features and difficulties of translating English terminology in the field of urology. The article focuses on such a concept as translation modification, where a special place is given to the phonetic similarity of terms in the source and target languages. The methods considered include the translation of these terms using parallel forms – both those that are cognates with English and their parallel forms that do not have morphemes in common with Latin or Greek. It is important to note that some terms have parallel forms in the target language, such as urethra уретра = сечовід = urethra so it is important to

Стаття присвячена медичному перекладу, а саме труднощам перекладу сучасних англійських термінів у галузі урології. Це область медичної науки, в якій за останні десятиліття спостерігається значний науково-технічний прогрес. Кількість нових слів, імен і складних термінів, які з'являються у цій галузі, зростає в геометричній прогресії. З перекладознавчої точки зору ця галузь є досить складною, а переклад її термінології надзвичайно важливий.

У статті описуються лексико-семантичні та структурні особливості та труднощі перекладу англійської термінології в галузі урології. Акцентовано увагу на такому понятті, як модифікація перекладу, де особливе місце належить фонетичній подібності термінів у мові оригіналу та перекладу. Розглянуті способи передбачали переклад цих термінів за допомогою паралельних форм – як спільнокореневих з англійською, так і їх паралельних форм, які не мають спільних морфем з латинською та грецькою мовами. Важливо зазначити, що деякі терміни мають

understand the use of a term depending on the context of its use. The article emphasizes the need to create specialized terminology dictionaries that will help to achieve unambiguity and accuracy in the translation of medical vocabulary. The article also discusses the basic principles of terminology and provides examples that both confirm them and, in some cases, refute them (cases of using eponyms).

The quantitative analysis shows that the guiding principle of translation of terms in the field of urology is calquing and mixed transcoding – achieving maximum accuracy and unambiguity of translation through phonetic similarity and morphological correspondence of the term in the source and target languages.

The study proves the importance of correct translation of terms in the field of urology and considers the peculiarities of translating English-language terms into Ukrainian. The results of the study may be useful for translators and urology specialists working with Ukrainian-speaking patients.

Keywords: *adequacy, anatomy, equivalent, eponym, etymology, transcoding, transcription, urology.*

паралельні форми у мові перекладу – такі як уретра = сечовід = urethra, тому важливе розуміння використання того чи іншого терміну в залежності від контексту його вживання. Стаття підкреслює необхідність створення спеціалізованих термінологічних словників, які слугуватимуть досягненню однозначності та точності при перекладі медичної лексики у сфері урології. Також у статті розглянуті основні принципи термінології та наведено приклади, які як підтверджують їх, так і в деяких випадках спростовують (випадки вживання епонімів).

Здійснений кількісний аналіз вказує на те, що керівним принципом перекладу термінів у галузі урології є транскодування – досягнення максимальної точності та однозначності перекладу через фонетичну схожість терміну мовою оригіналу та перекладу. Крім цього, досліджено, що дослівний переклад та добір еквівалента використовують вдвічі рідше, ніж вищезгадану модифікацію.

Проведене дослідження доводить важливість правильного перекладу термінів у галузі урології та розглядає особливості перекладу англійських термінів на українську мову. Результати дослідження можуть бути корисні для перекладачів та фахівців з урології, які працюють з українськомовними пацієнтами.

Ключові слова: *адекватність, анатомія, еквівалент, епонім, етимологія, транскодування, транскрипція, урологія.*

I. ВСТУП

Урологія – розділ медицини, що вивчає захворювання сечової та чоловічої статевої систем. Останніми десятиліттями в урології відбувається такий стрімкий науково-технічний розвиток, що вона стала однією з найпрогресивніших високотехнологічних галузей сучасної клінічної медицини.

Медичний переклад завжди актуальний. Інтерес людства до здоров'я ніколи не згасав, а ключем розповсюдження медичних знань завжди був і є переклад. Актуальність медичного перекладу зумовлює кілька чинників: безперервна поява нових патологій та захворювань; поява нових методів лікування та діагностики внаслідок появи нових захворювань; внаслідок війни збільшується кількість осіб, що потребують лікування за кордоном. Це зумовлює необхідність як письмового перекладу медичної документації – виписки, результати аналізів, дослідження, так і усного – безпосередньої розмови пацієнта з лікарем. Крім цього, наслідком глобалізації та технологічного розвитку медицини в мовознавчій проєкції є щоденне збільшення кількості термінів. Оскільки термінознавство в Україні є порівняно молодою наукою, то й укладання термінознавчих словників є нагальним питанням.

Переклад термінів залишається складним завданням. Аналіз вже наявних досліджень в галузі термінології, зокрема, праці Р. Шмига у галузі будівництва та архітектури, Д. Гроздинського – у галузі біологічної термінології, І. Корнейко – у галузі радіологічної термінології та ін. є показником актуальності питання щодо укладання термінологічних словників. Проте в галузі урології такого словника ще не існує. Тому створення нових

термінологічних словників зробить значний внесок у покращення самого процесу перекладу текстів медичного дискурсу відповідно до норм перекладу терміну в межах наукового стилю.

Об'єктом дослідження обрано англomовні терміни в галузі урології на позначення хвороб, анатомії та методів лікування/втручань/діагностики, а предметом способи перекладу англomовних термінів у галузі урології українською мовою.

Матеріалом дослідження є посібники з урології як англійською, так і українською мовами, такі як: С. Пасечніков – «Урологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів», та його переклад – S. Pasiechnikov «Urology: textbook for students of higher medical educational institutions», V. Zaporozhan – «Urology», J. Reynard «Oxford handbook of urology», J. W. McAnich «Smith & Tanagho's general urology». Загальна кількість термінів, що була досліджена, становить 500 термінів англійською та українською мовами.

Метою цієї наукової розвідки є дослідження та аналіз особливостей перекладу англomовних термінів в урології. Для досягнення мети були сформульовані такі завдання:

- 1) визначення теоретичних передумов дослідження особливостей перекладу англomовних термінів в урології;
- 2) виокремлення способів перекладу конкретних термінів анатомії, патології, методів лікування, втручань та діагностики;
- 3) порівняльний та кількісний аналіз урологічних термінів на позначення анатомічних понять, патологічних станів та методів їх діагностики, втручань та лікування англійською та українською мовами;
- 4) визначити найбільш поширені способи перекладу медичних англomовних урологічних термінів.

Поява нових патологій, винайдення нових методів лікування та сучасні умови життя – передумови виникнення нових досліджень чи видань у галузі медицини, що потребують перекладу. Саме переклад в галузі урології є наразі **актуальним** на перекладацькому ринку, де чільне місце посідає переклад консультативних висновків, заключень, медичних висновків, та таких розповсюджених досліджень як ЗАК, ЗАС та ін. Поряд з цим актуальною є потреба у розробці дво- і тримовних термінологічних словників у галузі медицини загалом та в галузі урології зокрема.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використано загальнонаукові методи: *індукції*, де при дослідженні великої кількості термінів, та їх групуванні за конкретними ознаками, було сформульовано висновки з конкретного про загальне; *текстового аналізу* під час роботи над двома паралельними текстами англійською та німецькою версіями книги «Урологія» В. Пасечнікова, звідки здійснювалася вибірка; *порівняльного аналізу*, досліджуючи два тексти, та шукаючи способи перекладу, які домінують; *кількісного аналізу* для прослідковування тенденції використання різних способів перекладу при перекладі урологічних термінів.

II. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

З філологічної точки зору – будь-який розвиток певної науки супроводжується введенням нових понять – неологізмів. У галузі урології це: *ureterorenoscopy* – *уретерореноскопія*, *uroflowmetry* – *урофлоуметрія*, *hemodialysis* – *гемодіаліз та ін.* Проблематикою термінів, як одиниць фахової мови, та їх етимологією займалася Г. Краковецька (*Краковецька, 1997*), принципи унормування медичної термінології досліджували Р. Стецюк (*Стецюк, 1998*), О. Кіцера (*Кіцера, 1998*), А. Ткач (*Ткач, 2001*). Н. Місник займалася дослідженнями термінів у межах клінічної медицини, також особливостями їх вживання в українській мові (*Місник, 2001*), загальні принципи термінології досліджував Г. Будін (*Budin, 1998*), особливості медичної термінології – К. Гобулар (*Holubar & Schmidt, 2007*).

Порівняно з іншими науками, медична термінологія зазнала певно найбільшого діахронічного розвитку. Анатомічна номенклатура має чітко визначений словниковий запас:

приблизно 6 000 різних позначень утворені з відносно невеликої кількості 600 основ слів (400 латинських і 200 грецьких). Міжнародна анатомічна номенклатура керується наступними принципами:

1) кожен орган повинен позначатися лише одним терміном (однозначність): *bladder* – сечовий міхур; *kidney* – нирка;

2) утворення нових термінів потребує використання морфем з латинським походженням: *prostate glandula* – простата – передміхурова залоза, *ureter* – уретра, *vesicoureteral reflux* – везикорефлюкс;

3) для позначення анатомічних структур не слід використовувати власні назви (епоніми). *Nutcracker Syndrome* – синдром Лускунчика; *Kushing's Syndrome* – синдром Кушинга; *Marshall-Marchetti-Krantz procedure* – процедура Маршалла-Марчетті-Кранца – не дають чіткого розуміння захворювання чи методу лікування;

4) вирази повинні запам'ятовуватися, бути повчальними та описовими – зовнішня клубова артерія, зовнішня клубова вена, серединна крижова артерія – уточнюючі прикметники вказують на їх розташування та полегшують запам'ятовування;

б) органи з близьким топографічним розташуванням слід називати однаково: нирка – ниркова артерія, ниркова вена; пряма кишка – прямокишково-міхурова перетинка;

7) розрізнявальні епітети повинні бути антонімічними: верхня брижова артерія – нижня брижова артерія, передня поверхня нирки – задня поверхня нирки.

Хоча ці принципи є чинними, та їх дотримання не є постійним.

В українській мові велика кількість термінів у галузі урології має спільнокореневе поняття з латинською чи грецькою, а також може мати паралельне етимологічно суто українське поняття з тим самим значенням: лат. *ureteres* – англ. *ureter* – укр. уретра / сечовід. Значна кількість термінів має грецьке, а не латинське походження, наприклад *Oûron* (*Oûron*) – це грецьке слово, що означає «сеча». Цей термін використовується в багатьох медичних термінах, таких як «*polyuria*» (збільшення кількості сечі, що виділяється), «*oliguria*» (зменшення кількості сечі, що виділяється) та інші.

Медичній фаховій мові властиве часте використання епонімів. Епонім – це слово, яке походить від імені людини, місця, або події. У медицині це скоріш за все поняття, яке носить ім'я науковця, що ним займався: *Bowman's capsule* – капсула Шумлянського-Боумена. Виникає логічне питання: чому у перекладі українською наявне прізвище двох науковців, а англійською – лише одного. Дана капсула носить ім'я двох науковців, які відкрили її одночасно незалежно один від одного. Я. Шумлянський – український дослідник, що відкрив дану структуру 1842 року та В. Боумен – англійський офтальмолог, що відкрив цю ж систему у тому ж році. Проте, аби відобразити внесок обох науковців, у перекладі використовують подвійний епонім. Якщо взяти таке поняття в урології як *Wilms' tumor*, то українською це перекладатиметься як нефробластома. Даний термін втратив свою «епонімістичність» при перекладі.

Вивчаючи медичні терміни, для повного розуміння їх функціонування слід досліджувати не тільки літературу у синхронії, а й діахронію понять: як історію розвитку та утворень медичних термінів, так і історію їх перекладу. І ця історія мала кілька епох:

1) найдавніші терміни виникли в Стародавній Греції. Тогочасні лікарі утворювали образні порівняння із загальноприйнятої мови для позначення медичних термінів. У 1 ст. н. е. римлянин А. Цельс написав енциклопедію всіх наук, що включала вісім книг під назвою «*De medicina*», звідки було запозичено велику кількість латинських медичних термінів. Г. Секунд зробив внесок у створення латинської наукової лексики своєю працею «*Naturalis historia*».

2) основна форма медичної традиції, починаючи з Середньовіччя, йшла зі Сходу завдяки ісламським лікарям сирійською та арабською мовами. Іслам перейняв лексику грецької античності, а те, що потрапило до Європи, було вже перекладами арабських термінів.

3) в епоху Відродження в Європі почали приділяти більше уваги грецькій лексиці. А. Везалій вважається укладачем латинських термінів з анатомії, які використовуються і

дотепер. Починаючи вже з 18 ст. до термінології включали терміни національних мов, іноді у вигляді модифікованих рідною мовою грецьких або латинських понять.

Вплив грецької, латинської мов, латинських перекладів арабських термінів та праць, а також національні модифікації термінів – ці всі характеристики спричинили відмежованість медичної термінології від загальнонавчальної лексики.

4) «Новий час» медичної лексики розпочався близько 200 років тому внаслідок пришвидшеного розвитку науки, медицини в тому числі. У 19 ст. латинська вважалася «*lingua franca*» в науці. Саме у цей час почали поєднувати латинську та грецьку мови для творення термінів. Існував певний алгоритм: латинська для позначення анатомічних термінів, а грецька для патологічних станів, так наприклад грецьке закінчення *-itis* для позначення запальних станів. Крім призму урології бачимо «*orchitis – orchim*». Вже на той час науковці мали на меті стандартизувати медичну номенклатуру.

5) з середини 20 ст. «*lingua franca*» вважалася англійська мова завдяки великому словниковому запасу та легкості її вивчення (Holubar & Schmidt, 2007).

Переклад термінів пройшов досить довгу історію. Поштовхом для розвитку медичного перекладу стала не глобалізація, а навпаки важливість її поширення у різних куточках світу. Існує кілька чинників, чому саме переклад у медичній сфері завжди був і є затребуваним та актуальним:

1) *універсальність самої галузі*: у будь-якому куточку світу анатомія людини буде однаковою, порівнюючи з юриспруденцією, де правові норми в різних країнах можуть і могли різнитися.

2) *лексична схожість*: внаслідок грецько-латинського походження термінів, що пришвидшувало сам процес перекладу тим, що корінь медичних термінів у різних мовах був фонетично та лексично подібним. Тому вигадувати власні назви термінам не було сенсу.

3) *доступність інформаційних матеріалів*: Медицина – галузь, яка завжди цікавила людей, та дана література завжди була доступною.

З лінгвістичної перспективи медичну літературу можна охарактеризувати таким чином:

- відсутність емоційної забарвленості та стилістичних елементів, що її відображають;
- структурування тексту за тематикою, проблематикою, розділами, присвяченими чітко визначеній темі;

- чільна функція тексту – інформативна;

- висока насиченість тексту термінами.

При перекладі терміни становлять одну з найбільших труднощів для перекладача. Для їх розв'язання існують різноманітні способи перекладу. Багато науковців класифікували способи перекладу, всі існуючі класифікації мають спільну рису, а саме розподіл за рівнями мови:

- лексичні;

- лексико-семантичні;

- граматичні;

- лексико-граматичні.

Л. Білозерська наводить такі характерні ознаки термінів (Білозерська, Возненко, Радецька, 2010):

1) *системність* – в різних галузях один і той самий термін може мати різне значення: **нориця** – 1) подібна до миші тварина, що живиться рослинною їжею і робить шкоду сільському господарству; 2) те саме, що й фістула (Ткач, 2001).

2) *точність* – будь-який термін повинен максимально точно описувати те чи інше поняття: *міхурово-піхвова нориця, везико-вагінальна нориця, шкірна нориця*.

3) *наявність дефініції* – кожен науковий термін повинен мати визначення, яке є науково обґрунтованим. *Передміхурова залоза, prostata, – непарний орган із залозистою і гладком'язовою тканиною, розташовується в нижньому відділі порожнини малого таза під сечовим міхуром, а також оточений лобковим симфізом, передньою стінкою прямої кишки і переднім відділом сечостатевої діафрагми*.

4) *однозначність* – в межах однієї галузі конкретне поняття матиме одне значення. Наприклад, поняття «протока» матиме одне визначення у медицині – «вузька порожнина, канал у живому організмі», а не «рукав річки; річка або струмок, що з'єднує дві водойми».

Оскільки одиницею нашого дослідження є термін, який переважно обмежується одним або двома словами, то релевантними є способи перекладу на лексичному рівні.

Л. Білозерська класифікує способи перекладу термінів на лексичному рівні: **транскодування** – спосіб перекладу, за якого перекладач перекладає звукову або графічну форму слова вихідної мови (*Білозерська, Возненко, Радецька, 2010*). Сюди належать: **транскрипція** – переклад одиниць за допомогою передачі звукової форми слова: *hematuria* – гематурія, *hydrocele* – гідроцеле, *nephron* – нефрон; **транслітерація** – переклад слова мови оригіналу, відтворюючи при цьому не звукову форму його, а графічну: *laser* – лазер, *adenoma* – аденома; **адаптивне транскодування** – спосіб перекладу, коли слово вихідної мови наслідують, враховуючи фонетичні чи граматичні норми мови перекладу: *hydronephrosis* – гідронефроз; *interstitial cystitis* – інтерстиційний цистит; *peritoneal dialysis* – перитонеальний діаліз; **калькування** – буквальна передача смислових морфем слова вихідної мови: *prostate cancer* – рак передміхурової залози; *renal calculi* – ниркові камені; *stress incontinence* – стресове нетримання сечі; До даних способів перекладу варто додати ще **добір еквівалента** – результат пошуку відповідника у мові перекладу, що має ідентичне значення з мовою оригіналу. Оскільки у медичній сфері є поняття, які наявні у всіх мовах і їх поява не є результатом їх перекладу, тому додавання даного способу є доцільним.

Слід зазначити, що адекватність – як мета перекладу, так і основна характеристика його результату. Згідно визначення дослідника В. Балахтара «адекватність» – «співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому врахована мету перекладу» (*Balakhtar & Balakhtar, 2011*).

Результати аналізу способів перекладу медичних термінів у галузі урології подаємо у формі таблиць та пояснень під ними:

Таблиця 1

Переклад англійських термінів за допомогою транскрипції

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
Транскрипція	1. hematuria 2. hydrocele 3. nephron 4. varicocele 5. peak	1. гематурія 2. гідроцеле 3. нефрон 4. варикоцеле 5. пік

Як бачимо, досить невелику кількість термінів перекладено транскрипцією, оскільки повне відтворення медичного терміну в умовах граматичних та фонетичних правил української мови неможливе.

Таблиця 2

Переклад англійських термінів за допомогою транслітерації

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
Транслітерація	1. adenoma 2. laser	1. аденома 2. лазер

Ці приклади ілюструють, що транслітерація – абсолютно непоширений спосіб при перекладі урологічних термінів, оскільки у англійській мові внаслідок фонетичних норм письмовий варіант рідко співпадає з транскрипцією слова. Таких термінів мало у мові оригіналу, відповідно у мові перекладу їх ще менше.

Таблиця 3

Переклад англійських термінів за допомогою змішаного транскодування

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
Змішане транскодування	1. cystectomy	1. цистектомія
	2. cystitis	2. цистит
	3. cystoscopy	3. цистоскоп
	4. epididymitis	4. епідидиміт
	5. glomerulus	5. гломерул
	6. hemodialysis	6. гемодіаліз
	7. hydronephrosis	7. гідронефроз
	8. interstitial cystitis	8. інтерстиційний цистит
	9. nephrectomy	9. нефректомія
	10. orchitis	10. орхіт
	11. paraphimosis	11. парафімоз
	12. percutaneous nephrolithotomy	12. перкутанна нефролітотомія
	13. peritoneal dialysis	13. перитонеальний діаліз
	14. phimosis	14. фімоз
	15. prostatitis	15. простатит
	16. pyelonephritis	16. пієлонефрит
	17. uretrorenoscopy	17. уретрореноскопія
	18. urethritis	18. уретрит
	19. uroflowmetry	19. урофлоуметрія

Тут доходимо до висновку, що даний спосіб перекладу є досить поширеним. Особливо спостерігаємо його використання при перекладі хвороб, що закінчуються в англійській мові на *-itis/is*. Ці суфікси при перекладі на українську редукуються згідно з нормами номінації українською мовою.

Таблиця 4

Переклад англійських термінів за допомогою калькування

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
Калькування	1. Alport Syndrome	1. синдром Альпорта
	2. Gomco Clamp	2. затискач Гомко
	3. Hodgkin's Lymphoma	3. лімфома Ходжкіна
	4. Kegel exercises	4. вправи Кегеля
	5. Kushing's Syndrome	5. синдром Кушинга
	6. Marshall-Marchetti-Krantz procedure	6. процедура Маршалла-Марчетті-Кранца
	7. partial nephrectomy	7. часткова нефректомія
	8. radical prostatectomy	8. радикальна простатектомія
	9. spermatocele	9. сперматоцеле
	10. ureteral stent	10. стент уретри
	11. urethral diverticulum	11. дивертикул уретри
	12. Wilms' Tumor	12. пухлина Вільмса
	13. benign prostatic hyperplasia	13. доброякісна гіперплазія
	14. bladder cancer	передміхурової залози;
	15. continuous ambulatory peritoneal dialysis	14. рак сечового міхура
	16. extrarenal pelvis	15. постійний амбулаторний
	17. incontinence	перитонеальний діаліз
	18. male infertility	16. позанирковий таз
	19. overactive bladder	17. нетримання сечі
	18. чоловіча безплідність	
	19. гіперактивний сечовий міх	

Таблиця 4 (продовження)

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
	20. overactive bladder syndrome 21. renal calculi 22. stress incontinence 23. transurethral resection of the prostate 24. urinary tract infection	20. синдром гіперактивного сечового міхура 21. ниркові камені 22. стресове нетримання сечі 23. трансуретральна резекція (часткове видалення) передміхурової залози інфекція сечовивідних шляхів

З наведених прикладів бачимо, що тут відбувався переклад «почастинно» – або за морфемами слова, або за лексемами, якщо це словосполучення.

Таблиця 5

Переклад англійських термінів за допомогою добору відповідного еквівалента

Спосіб перекладу	Англійською мовою	Українською мовою
Добір еквівалента	1. bladder 2. kidney 3. Nutcracker Syndrome 4. prostate gland 5. renal artery 6. renal cortex 7. renal hilum 8. renal medulla 9. renal papilla 10. renal pyramid 11. renal tubule 12. renal vein 13. ureter 14. urethra	1. сечовий міхур 2. нирка 3. синдром Лускунчика 4. передміхурова залоза / простата 5. ниркова артерія 6. ниркова кора 7. ворота нирки 8. нирковий мозок 9. нирковий сосочок 10. ниркова піраміда 11. система ниркових каналців 12. ниркова вена 13. сечовід 14. сечовипускний канал/ уретра

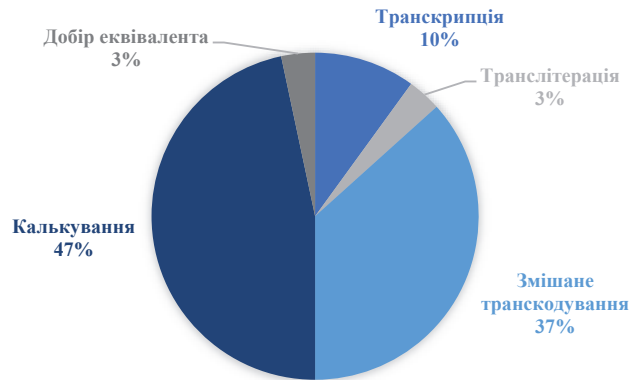
Ця таблиця демонструє, що у всіх анатомічних термінах використовують добір еквівалента, оскільки це не є механічним перекладом поняття з англійської на українську, а добором вже існуючого та усталеного еквівалента в мові перекладу.

Кількісні характеристики способів перекладу та тематичне спрямування термінів у галузі урології подаємо на рисунках.

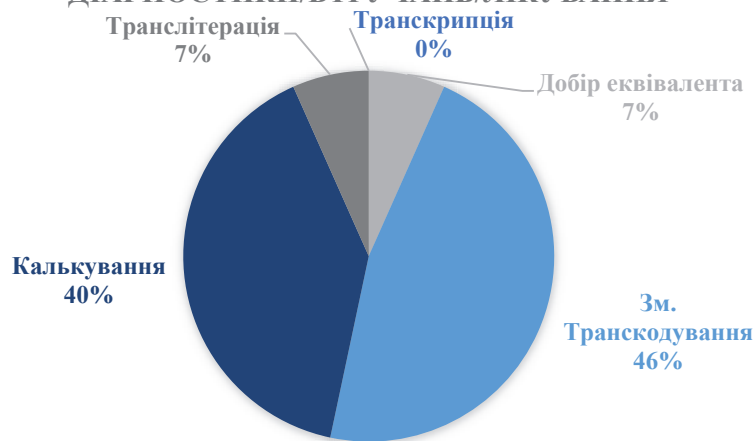
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ УРОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

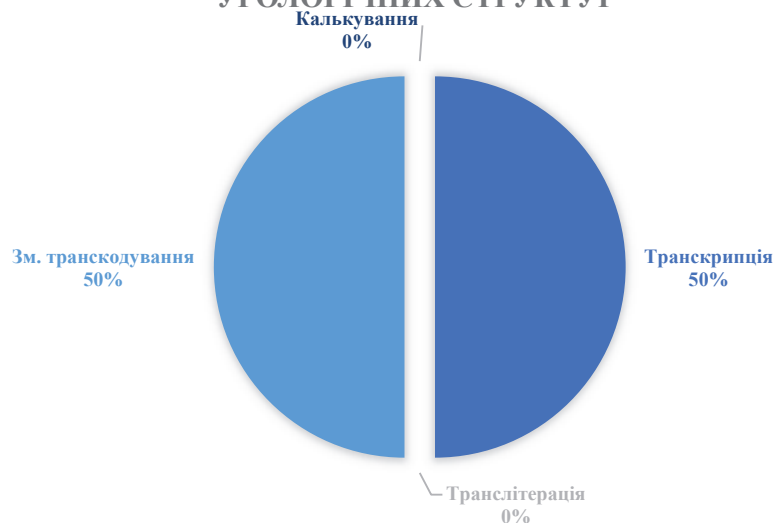
**ЧАСТОТА СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
УРОЛОГІЧНИХ ХВОРОБ**

**ЧАСТОТА СПОСОБІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УРОЛОГІЧНИХ
ТЕРМІНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ МЕТОДІВ
ДІАГНОСТИКИ/ВТРУЧАНЬ/ЛІКУВАННЯ**

**ЧАСТОТА СПОСОБІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНАТОМІЧНИХ
УРОЛОГІЧНИХ СТРУКТУР**

III. ВИСНОВКИ

Дослідивши способи перекладу термінів, а саме медичних термінів у галузі урології, доходимо висновку, що найпоширенішим способом перекладу є калькування – 37%. Велика кількість цих термінів є багатокореневими або складається з кількох лексем, тому підходом до їх перекладу буде поетапний переклад цих лексем.

Якщо характеризувати переклад урологічних термінів за їх типологією, то:

– при перекладі термінів, що позначають *захворювання*, чільне місце займають калькування та змішане транскодування. Задля уникнення неточностей та невідповідностей у процесі перекладу, найдостовірнішими способами перекладу є ті, які повторюють або фонетичну, або морфемну будову слова. Проте, аби у мові ці слова функціонували гармонійно, відбуваються видозміни флексій на ті, що характерні мові перекладу.

– при перекладі *анатомічних урологічних структур* найпоширенішими способами перекладу є змішане транскодування та транскрипція. Всі анатомічні терміни мають грецько-латинське походження. Спостерігаємо як у мові оригіналу, так і у мові перекладу фонетичні подібності.

– при перекладі *методів лікування/діагностики/втручань* прослідковується подібна тенденція – або калькування, або змішане транскодування. Тут природа використання цих способів наступна – наукове товариство широко послуговується англійською мовою. Всі неологізми походять саме з англійської та зберігають свою форму та значення при перекладі.

Перспективами досліджень вважаємо дослідження термінології та способів їх перекладу у галузі урології у німецькомовному дискурсі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. *Спецпроект: аналіз наукових досліджень* : матеріали IV міжнар. наук.-прак. конф., м. Київ, 30-31 травня 2011 р. Київ, 2011. С. 28–33.
- Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посіб. для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. 232 с.
- Кіцера О. О. Деякі міркування з приводу української медичної термінології. *Українська термінологія і сучасність*. 1998. С. 136–140.
- Краковецька Г. О. Деякі проблеми унормування українських відповідників латинських медичних найменувань. *Українська термінологія і сучасність*. 1997. С. 146–148.
- Місник Н. В. Культура терміновживання у мові сучасної медицини. *Культура слова*: наук. журн. Київ, 2001. № 57–58. С. 94–97.
- Пасечников С. П., Возіанов С. О., Лісовий В. М. Урологія: підр. для студ. вищих мед. навч. закл. Вінниця : Магнолія, 2019. 432 с.
- Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/porycja>. (дата звернення: 16.09.2023).
- Стецюк Р. І. Українська кардіологічна термінологія (структурно-семантична характеристика). Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 1998. 20 с.
- Ткач А. В. Особливості термінів-комполітів у медичній термінології. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці : Рута, 2001. Вип. 116. Слов'янська філологія. С. 88–92.
- Budin, G. (1996). Wissensorganisation und Terminologie – Komplexität und Dynamik wissenschaftlicher Informations- und Kommunikationsprozesse. Tübingen. 19 S.
- Holubar, K., Schmidt, C. (2007). Medizinische Terminologie und ärztliche Sprache. Terminologie und ärztliche Sprache. Wien. 104 S.
- Medizinische Fachsprache. Skript zum Kurs Medizinische Fachsprache im Modellstudiengang Humanmedizin an der Charité Universitätsmedizin. Berlin, 2015. 83 S.
- Pasiechnikov, S. P., Voziyanov, S. O., Lisoviy, V. M. (2013). Urology: textbook for students of higher med. educat. instit. Київ: Нова Книга. 432 p.

REFERENCES

- Balakhtar, V. V., Balakhtar, K. S. (2011). Adekvatnist ta ekvivalentnist perekladu. [Adequacy and equivalence of translation]. *Spetsproekt: analiz naukovykh doslidzhen* : materialy IV mizhnar. nauk.-prak. konf., m. Kyiv, 30-31 trav. Kyiv, 2011. S. 28–33.
- Bilozerska, L. P., Voznenko, N. V., Radetska, S. V. (2010). Terminolohiya ta pereklad [Terminology and translation]. navch. posib. dlya studentiv filolohichnoho napryamu pidhotovky. Vinnytsya : NOVA KNYHA. 232 s.
- Kitsyera, O. O. (1998). Deyaki mirkuvannya z pryvodu ukrayinskoyi medychnoyi terminolohiyi [Some thoughts on Ukrainian medical terminology]. *Ukrayinska terminolohiya i suchasnist*. S. 136–140.
- Krakovetska, H. O. (1997). Deyaki problemy unormuvannya ukrayinskykh vidpovidnykiv latynskykh medychnykh naymenuvan [Some problems of standardising Ukrainian equivalents of Latin medical names]. *Ukrayinska terminolohiya i suchasnist*. S. 146–148.
- Misnyk, N. V. (2001). Kultura terminovzhivannya u movi suchasnoyi medytsyny [The culture of term use in the language of modern medicine]. *Kultura slova: nauk. zhurn.* Kyiv. № 57–58. S. 94–97.
- Pasiechnikov, S. P., Voznyanov, S. O., Lisoviy, V. M. (2019). Urologiya: pidr. dlya stud. vysh. med. navch. zakl. [Urology: textbook for students of higher medical schools]. Vinnytsya: Magnoliya. 432 s.
- Slovnnyk ukrayinskoyi movy. Akademichnyy tлумachnyy slovnnyk [Dictionary of the Ukrainian language. Academic explanatory dictionary] (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/norycja> (data zvernennya: 16.09.2023)
- Stetsiuk, R. I. (1998). Ukrayinska kardiologichna terminolohiya (strukturno-semantychna kharakterystyka) [Ukrainian cardiac terminology (structural and semantic characteristics)]. avtoref. dys. na zdobuttya naukovooho stupenya kandydata filolohichnykh nauk : 10.02.01. Zaporizhzhia. 20 s.
- Tkach, A. V. (2001). Osoblyvosti terminiv-kompozytyv u medychniy terminolohiyi [Features of composite terms in medical terminology]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*. Chernivtsi: Ruta. Vyp. 116. S. 88–92.
- Budin, G. (1996). Wissensorganisation und Terminologie – Komplexität und Dynamik wissenschaftlicher Informations- und Kommunikationsprozesse. Tübingen. 19 S.
- Holubar, K., Schmidt, C. (2007). Medizinische Terminologie und ärztliche Sprache. Terminologie und ärztliche Sprache. Wien. 104 S.
- Medizinische Fachsprache. Skript zum Kurs Medizinische Fachsprache im Modellstudiengang Humanmedizin an der Charité Universitätsmedizin. Berlin, 2015. 83 S.
- Pasiechnikov, S. P., Voznyanov, S. O., Lisoviy, V. M. (2013). Urology: textbook for students of higher med. educat. instit. Kyiv : Nova Knyha. 432 p.